

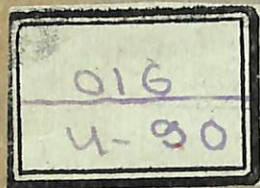
8038

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՑ

ԱԼ. ՄՅԱՄՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՄՏԱԼԻՆՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿ

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1937

5 MAY 2009

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՏ

ԱԼ. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

016

Ս-90

ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՖԵՐԵՎԱՆ

1937

Կազմեց Ա. ԲԱՐԱՅԱՆ

Պատ. խմբագիր՝ Ա. ՕՏԵՓԱՆՅԱՆ

32476-61

Յերեկ Կապիտալիստական յերկրների ժողովուրդների համար ԽՍՀՄ-ի Ստեմանագրությունը կունենա գործողությունների ծրագրի նշանակություն, ապա ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների համար նա ունի իրենց պայքարի համրագումարի նշանակություն, մարդկության պատմության մակատում նրանց տարած հաղթությունների համրագումարի նշանակություն:

Ի. Վ. ՄՏԱԼԻՆ, Զեկուցում Խորհուրդների 8-րդ Համամիութենական արտակարգ համագումարում:

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Մտալինյան՝ Սահմանադրութիւնը սոցիալիստական հասարակարդի փառապանծ զարգացման հոյակապ փաստաթուղթն է։ Այդ փաստաթուղթը վորպես սոցիալիզմի հաղթանակների դրոշ հպարտորեն բարձրացավ աշխարհի մեկ վեցերորդ մասում՝ ԽՍՀՄ-ում։ Համաշխարհային-պատմական նշանակութիւն ունեցող այդ փաստաթղթի պարագրաֆները տալիս են մարդկութեան ընտրյալ ներկայացուցիչների լավագույն ցանկութիւնների իրագործման պատկերը, սոցիալիզմի կառուցման բնագավառում ԽՍՀՄ-ի ձեռք բերած պանծալի հաղթանակների հանրագումարը։ Մեր Սահմանադրութիւնը «ներկայացնում է անցած ուղու արդյունքը, արդեն ձեռք բերված նվաճումների արդյունքը» (ՍՏՍ.ԼԻՆ)։ Համայն աշխարհի աշխատավոր զանգվածները վոգեշնչվում են այսօր ԽՍՀՄ նոր Սահմանադրութեան գաղափարներով։ Ինչպես ընկեր ՍՏՍ.ԼԻՆ-ն է ասում «... կապիտալիստական յերկրների ժողովուրդների համար ԽՍՀՄ-ի Սահմանադրութիւնը կունենա

գործողությունների ծրագրի նշանակությունն: Մեր դա-
րաշրջանի այդ մեծագույն փաստաթուղթն ուսումնա-
սիրվում է այժմ ամբողջ աշխարհի աշխատավորութան
կողմից և առանձնապես ԽՍՀՄ-ի բոլոր անկյուններում:

Գրականության այս ցանկի նպատակն է ոժա-
ղակել այդ ուսումնասիրությունը: Նոր Սահմանադրու-
թյան նախագծի հրապարակումից սկսած մինչև հիմա
Խորհրդ. Միության բոլոր ժողովուրդների լեզուներով
ստեղծվել է արդեն ինչպես ամբողջ Սահմանադրու-
թյան նույնպես և նրա առանձին հարցերի վերաբեր-
յալ մեծ քանակությամբ գրականություն: Ներկա
ցանկը նպատակ ունի ոժաղակել պրոպագանդիստ-
ներին, ագիտատորներին, ուսուցիչներին, գրադարա-
նավարներին, ինչպես նաև առանձին ընթերցողներին,
վորոնք Սահմանադրությունն ուսումնասիրելիս ոգտը-
վում են գերազանցապես հայերեն լեզվով յեղած գրա-
կանությունից:

Ցանկը չի հետապնդում սպառիչ կերպով տալ այն
ամբողջ գրականությունը, վոր կա Ստալինյան Սահ-
մանադրության վերաբերյալ հայերեն լեզվով: Ցանկում
գետեղված է այդ գրականության միայն մի մասը:

Ամբողջ Սահմանադրության վերաբերյալ յեղած
նյութերից բացի, ցանկն ընդգրկում է նաև նրա առան-
ձին հարցերի ուսումնասիրության համար յեղած գրա-
կանությունը: Սակայն չի կարելի ասել, վոր Սահմա-
նադրության բոլոր հարցերի ուսումնասիրության հա-
մար է ցույց տված համապատասխան գրականու-
թյուն: Սա պետք է բացատրել նրանով, վոր Սահմա-
նադրության բոլոր հարցերի վերաբերյալ հայերեն
լեզվով գրականություն չկա:

Ցանկում ամբողջ նյութը դասավորված է Սահ-
մանադրության տեքստի պլանի համաձայն, առանձին
հատվածներով: Հատուկ մի հատվածում գետեղված է
Ստալինյան մեծ Սահմանադրության դուստրներ՝ միու-
թեանական հանրապետությունների Սահմանադրու-
թյունները: Այդ հատվածում առանձնացված են միայն
Ռուսաստանի, Ադրբեջանյան, Վրացական և Հայկա-
կան հանրապետությունների Սահմանադրությունների
նյութերը: Միութեանական մյուս հանրապետությու-
նների Սահմանադրությունների վերաբերյալ յեղած նյու-
թերը կենտրոնացված են հիշյալ հատվածի ընդհանուր
բաժնում՝ հայերեն լեզվով համապատասխան գրականու-
թյուն քիչ լինելու պատճառով:

Նկատի ունենալով, վոր ՀԽՍՀ Պետ. Հանրային
գրադարանը առանձին բրոշյուրով լույս է ընծայել Գե-
րագույն խորհրդի ընտրությունների վերաբերյալ գրա-
կանության հատուկ հանձնարարական ցուցակ, ուստի
և մատենագիտական այս ցանկի «Ընտրական սխեման»
հատվածում գետեղված է միայն այն գրականությունը,
վորն անհրաժեշտ է Սահմանադրության անմիջական
ուսումնասիրության համար:

Ավելի խորը կերպով ուսումնասիրելու նպատակով
Ստալինյան Սահմանադրությունը ցանկի համարյա
բոլոր հատվածներում Սահմանադրության վերաբերյալ
նյութերի հետ միասին, միաժամանակ ցույց են տրված
մարքսիզմ-լենինիզմի կլասիկների յերկերը:

Վորպեսզի ավելի քան պարզ լիի թե ինչպիսի
անդունդ կա մեր խորհրդային իսկական համաժո-
ղովրդական-դեմոկրատական Սահմանադրության և
ժամանակակից կապիտալիստական յերկրների սահմա-

նադրություններն ընդհանուր դրժում տալիս ենք
գրականություն այդ հարցի վերաբերյալ:

Բացի առանձին գրքերից, ցանկում ցույց են
տրված նաև պարբերական մամուլի մեջ յեղած նյութ-
երը: Ցանկի ոգտագործումն ավելի հեշտացնելու նպա-
տակով միևնույն նյութը ցույց ե տրվում տարբեր
գրքերում և պարբերականներում:

ՄԱՐԲՍ-ԼՆԵՆՆՅԱՆ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՅԵՎ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

ՄԱՐԲՍ, Կ. Գոթայի ծրագրի քննադատությունը:
Յեր., Հայկուհրատ: 1934, Էջ՝ 29—67.

ԵՆՔԵԼՍ, Ֆ. Ընտանիքի, մասնավոր սեփականու-
թյան և պետության ծագումը: 2-րդ բարեփոխ. և լրաց-
ված հրատ. Յեր., ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ հրատ-չություն:
1936. 257 էջ:

ԼԵՆԻՆ, Վ. Ի. Պետություն և հեղափոխություն:
(1917 թ.): Գլ. V, § 3 և 4. Յեր., Կուս. հրատ. 1937,
Էջ՝ 97—109.

Նույնը՝ «Ընտիր յերկեր»: Յերկհատորյակ:
Հատոր 2-րդ: Յեր., Կուսհրատ: 1935, Էջ՝ 212—224.

ԼԵՆԻՆ, Վ. Ի. Պրոլետարական հեղափոխությունը
և սենեգատ Կուլցկին: (1918 թ.): «Ընտիր յերկեր»:
Յերկհատորյակ: Հատոր 2-րդ: Յեր., Կուսհրատ:
1935, Էջ՝ 378—387.

ԼԵՆԻՆ, Վ. Ի. Պետության մասին: (1919 թ.): Յեր.,
Կուսհրատ: 1932. 26 էջ:

ԼԵՆԻՆ, Վ. Ի. Թեղիսներ և զեկուցում Կոմիստերնի
I կոնգրեսում, 1919 թ. մարտի 4-ին՝ բուրժուական
դեմոկրատիայի և պրոլետարիատի դիկտատուրայի

մասին: «Ընտիր յերկեր»: Վեցհատորյակ, Հատոր 4-րդ: Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, հջ՝ 217—235.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինիզմի հիմունքների մասին: Գլ. IV, V, VI. «Լենինիզմի հարցերը»: Թարգ. ոռւս. 10-րդ հրատ., Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 38—69.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինիզմի հարցերի շուրջը: Գլ. IV, V. «Լենինիզմի հարցերը»: Թարգ. ոռւս. 10-րդ հրատ., Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 140—170.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Հոկտեմբերյան հեղափոխության միջազգային բնույթը: «Լենինիզմի հարցերը»: Թարգ. ոռւս. 10-րդ հրատ., Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 258—266.

ԽՍՀՄ ՍՍՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ Շ Ո Ւ Ր Զ Ը

Լենին, Վ. Ի. Աշխատավոր և շահագործվող ժողովրդի իրավունքների զեկլարացիայի նախագիծը: (1918 թ.): «Յերկեր»: Հատոր XXII. Յեր., Պետ. հրատ. 1932, հջ՝ 218—222.

Լենին, Վ. Ի. Տասը թեզիսներ խորհրդային իշխանության մասին: (1918 թ.): «Յերկեր»: Հատոր XXII. Յեր., Պետ. հրատ. 1932, հջ՝ 475—480.

Լենին, Վ. Ի. Նամակ ամերիկյան բանվորներին: Մոսկվա, Հայկ. գործերի կոմիտեից: 1918. 22 հջ:

Լենին, Վ. Ի. Պրոլետարական հեղափոխությունը և ունեցած Կառուցված (1918 թ.): Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, հջ՝ 78—93.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Խորհրդային հանրապետությունների միավորման մասին: Զեկուցումներ Խորհուրդների համաժողով. X համագումարում և ԽՍՀՄ Խորհուրդների I համագումարում: (1922 թ.): «Մարքսիզմը և աշխատանքային-գաղութային հարցը»: Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 124—141.

ՀԱՂԹԱՆԱԿԱԾ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Սահմանադրությունը (հիմնական որոշումներ): ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագիծը, ներկայացված ԽՍՀՄ ԿԳԿ-ի Սահմանադրական հանձնաժողովի կողմից և հավանություն գտած ԽՍՀՄ ԿԳԿ-ի Նախագահության կողմից Խորհուրդների համաժողով. համագումարի քննությանը դնելու համար: Յեր., Հայկուսհրատ: 1936. 32 հջ:

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Սահմանադրությունը (հիմնական որոշումներ): 2-րդ հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 34 հջ:

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագիծի մասին: Զեկուցում Խորհուրդների VIII համաժողով. արտակարգ համագումարում, 25 նոյեմբ. 1936 թ. 2-րդ հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 52 հջ:

Նույնը՝ Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 110 հջ:

Նույնը՝ «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 272, հջ՝ 1—4, № 281, հջ՝ 1.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ընկեր Սաալիճի գրույցը ամերիկյան «Սկրիպալս-Հոուարդ Նյուզ փեյփերզ» լրագրային միավորման նախագահ պարոն Ռոյ Հոուարդի հետ, 1936 թ. մարտի 1-ին: Յեր., Հայկուսերատ: 1936 64 էջ: ԲՈՂՈՏՈՎ, Վ. Բ. Սոցիալիզմի Սահմանադրությունը: Ճառ՝ Խորհուրդների VIII համամիութ. արտակարգ համագումարում, 1936 թ., նոյեմբ. 29-ին: Յեր., Հայկուսերատ: 1936. 50 էջ:

Նույնը՝ «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 277, էջ՝ 1—3.

Նույնը՝ «Ադիտատորի բլոկնոտ»: Յեր., 1936. № 6. էջ՝ 3—67.

ԺԳՆՈՎ, Ա. Ա. Սոցիալիզմի հաղթանակը և խորհրդային դեմոկրատիայի ծաղկումը: Ճառ, արտասանած Խորհուրդների VIII համամիութ. արտակարգ համագումարում, 1936 թ. նոյեմբ. 29-ին: Յեր., Հայկուսերատ: 1937. 34 էջ:

Նույնը՝ «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 278, էջ՝ 1-4.

ՄՏԵՑԿԻ, Ա. Դասակարգերի վերացումը ԽՍՀՄ-ում: Յեր., Հայկուսերատ: 1936. 44 էջ:

ՄՏԵՑԿԻ, Ա. Դադաքական դատարարական նոր դասարանը: «Ադիտատորի բլոկնոտ»: Յեր., «Խորհրդ. Հայաստ.» հրատ-չություն: 1937, № 3 (10), էջ՝ 3—25.

ԽՐՈՒՇՆՎ, Ն. Ս. Ստալինյան Սահմանադրությունը և կուսակցությունը: Ճառ՝ արտասանած Խորհուրդների համամիութ. VIII արտակարգ համագումարում, 1936 թ. դեկտ. 1-ին: Յեր., Հայկուսերատ: 1937. 21 էջ:

ԿՍՍԻՈՐ, Ս. Վ. Հաղթանակող սոցիալիզմի Սահմանադրությունը: 1936 թ. նոյեմբ. 28-ին Խորհուրդների համամիութ. VIII արտակարգ համագումարում արտասանած ճառը: Յեր., Հայկուսերատ: 1937. 24 էջ:

ԿՈՍՍՏԵՎ, Ս. Վ. Ստալինյան Սահմանադրությունը և խորհրդային յերիտասարդությունը: Զեկուցում Համ Կ(Բ)Կ ԿԿ-ին կից ընկ. Յա. Մ. Սվերդլովի անվ. Պրապագանդիստների բարձրագույն դպրոցի կոմյերիտական բաժանմունքում: Յեր., Հայկուսերատ: 1937. 101 էջ:

ԿՍՐՊԻՆՍԿԻ, Վ. Մեր նոր Սահմանադրությունը: Յեր., Հայկուսերատ: 1937. 60 էջ:

ԲԵՐԻՍ, Լ. Գ. ԽՍՀՄ-ի նոր Սահմանադրությունը և Անդրկովկասյան ֆեդերացիան: Յեր., Հայկուսերատ: 1936. 16 էջ:

Նույնը՝ «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 136 էջ՝ 2.

Հաղաթանակած սոցիալիզմի Ստալինյան Սահմանադրությունը: («Պրավդա»-ի հունիսի 12-ի առաջ-նորոգը): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 136, էջ՝ 1.

Սահմանադրության նախագծի քննարկումը Վլադիմիր Իլիչի անվան գործարանում: ԽՍՀ Միության Ժողկոմխորհի նախագահ ընկ. Վ. Մ. Մալոսովի ղեկուցումը: «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 156, էջ՝ 1.

ԽՍՀՄ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ

ԽՍՀՄ ԲԱՂԱԲԱՍՆ ՇԽԱԲԸ

«Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը բանվորների և գյուղացիների սոցիալիստական պետություն է» (հոդ. 1):

«ԽՍՀՄ-ի բաղաբանված ճիւղն են կազմում աշխատավորների պետականավորների տնտեսությունները, վարակ տնեյ

ու ամբողջական էն կալվածատերերի ու կապիտալիստների իշխանությունը տալիս էր և պրոլետարիատի դիկտատուրան նվաճելու հետևանքով» (հոդ. 2):

Լենին, Վ. Ի. Կապիտալիզմը բուրժուականներն իրենց ձեռքին պետական իշխանությունը: Յեր., Կուսհրատ. 1934. 61 էջ:

Լենին, Վ. Ի. Տասը Թեղիսներ խորհրդային իշխանություն մասին: (1918 թ.): «Յերկեր»: Հատոր XXII. Յեր., Պետ. հրատ. 1932, էջ՝ 475—480.

Լենին, Վ. Ի. Խորհրդային իշխանություն հերթական խնդիրները: Դր. «Խորհրդային կազմակերպությունը զարգացումը»: «Յերկեր»: Հատոր XXII. Յեր., Պետ. հրատ. 1932, էջ՝ 606—610.

ՍՍՍՀԽՍՀ, Ի. Վ. Լենինի գծի հիմունքները մասին: Դր. IV, § 3. «Խորհրդային իշխանությունը վերադառնալով պրոլետարիատի դիկտատուրայի պետական ձևով»: «Լենինի գծի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ. 1935, էջ՝ 45—49.

ՍՍՍՀԽՍՀ, Ի. Վ. Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և ռուսական կոմունիստների տակափական: «Լենինի գծի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ. 1935, էջ՝ 123—125.

ԿԱՍԻՆ, Մ. Ի. Բանվոր դասակարգն առաջ և ալժո: «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 234, էջ՝ 1—2.

Բանվորներն ու գյուղացիներն սոցիալիստական պետությունն ու աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդները: «Ազիտատորի բլոկնոտ»: Յեր., Հայկուսհրատ. 1936, № 2, էջ՝ 3—47.

Բանվոր դասակարգ, վորն նմանը չի տեսել պատմությունը: («Պրավդա»-յի հոկտ. 11-ի առաջնոր-

դոդը): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 235, էջ՝ 1. ԿԱՐԳԻՆՍԿԻ, Վ. Մեր նոր Սահմանադրությունը: Յեր., Հայկուսհրատ. 1937, էջ՝ 20—31 և 38—41.

Նումունիստական Իստերնայի ծրագիրն ու կանոնադրությունը: Հասված IV, § 2. «Պրոլետարիատի դիկտատուրան և նրա խորհրդային ձևով»: Յեր., Կուսհրատ. 1933, էջ՝ 74—80.

ԽՍՀՄ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՔԸ

«ԽՍՀՄ-ի սննետնական հիմքն են կազմում սննետնայում սոցիալիստական սխեսմը և տրտարությունը գործիների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը, վորոնք հաստատվել են սննետնայում կապիտալիստական սխեսմի լիկվիդացիայի, տրտարությունը գործիների ու միջոցների մտնամվոր սեփականությունը վերացման և մտրդու կողմից մտրդու տանագործումը վաչնչացնելու հետեվանքով» (հոդ. 4):

ՄԱՐՔՍ, Կ. Կապիտալ: Հատոր 1. Յեր. Կուս. հրատ. 1933, էջ՝ 733—735.

ՆԵՐՆԼՍ Ֆ. Անտի-Դյուրինգ: Յեր., Հայկուսհրատ. 1936, էջ՝ 348—371.

Լենին, Վ. Ի. Պետություն և հեղափոխություն: (1917 թ.): Դր. V, § 3. Յեր., Կուսհրատ. 1937, էջ՝ 27—100.

Նույնը՝ «Լենինի յերկեր»: Յերկհատորյակ: Հատոր 2 րդ: Յեր., Կուսհրատ. 1935, էջ՝ 212—216.

ՍՍՍՀԽՍՀ, Ի. Վ. Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVII համագումարին Համ Կ(Բ)Կ Կենտկոմի աշխատանքի մասին: (1934 թ.): Դր. II. «Լենինի գծի

հարցերը: Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 685—688.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճառ՝ Ստալինովականների համա-
միութենական առաջին խորհրդակցությանը: Յեր.,
Հայկուսհրատ: 1935, 35 հջ:

Սոցիալիստական սեփականության պահպանու-
թյան դիրքերում: («Պրավդա»-յի ոլորտ. 7-ի առաջ-
նորդողը): «Մոսկով. Հայաստ.» 1937, № 180, հջ՝ 1.

Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի ծրագրերն ու
կանոնադրությունը: Հատված IV, § 4. «Պրոլետարա-
կան դիկտատուրայի տնտեսական քաղաքանություն
հիմունքները»: Յեր., Կուս. հրատ. 1933, հջ՝ 92—100.

ա) Սոցիալիստական սեփականու-
թյան յերկու ձևերը:

«Սոցիալիստական սեփականությունը եւՍՀՄ-ում
ունի կամ պետական սեփականության ձև (համաձայն-
վորական ունեցվածք), կամ կոոպերատիվ—կոլեկտիվի
սեփականության ձև (առանձին կոլեկտիվությունների
սեփականություն, կոոպերատիվ միավորումների սեփա-
կանություն)» (հոդ. 5):

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Հաշվետու զեկուցում կուսակցու-
թյան XVII համագումարին Համ Կ(բ) Կ Կենտկոմի
աշխատանքի մասին: (1934 թ.): Հատված II. «ԵՍՀՄ-ի
ժողովրդական տնտեսության շարունակվող վերելքն
ու ներքին դրությունը»: «Լենինի դիրքերը»: Թարգ.
ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935,
հջ՝ 685—688.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինի դիրքերի հիմունքների մասին:
Գլ. V, § 4. «Գյուղացիությունը խորհրդային իշխանու-
թյան ամրապնդումից հետո»: «Լենինի դիրքերը»: Թարգ.
ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 56—60:

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ագրարային քաղաքականության
հարցերի շուրջը ԽՍՀՄ-ում: Գլ. V. «Կոլտնտեսություն-
ների բնույթի մասին»: «Լենինի դիրքերը»: Թարգ.
ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝
389—393.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Առաջին հնգամյակի արդյունք-
ները: «Լենինի դիրքերը»: Թարգ. ուսու.
10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 630—631.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճառ՝ արտասահման Հարվածային
կոլտնտեսականների համամիութենական առաջին
համագումարում: (1933 թ.): Հատված I. «Կոլտնտեսու-
թյունների ուղին միակ ճիշտ ուղին է»: «Լենինի
դիրքերը»: Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր.,
Կուսհրատ: 1935, հջ՝ 651—658.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճառ՝ Առաջավոր կոմբայնավար-
ների ու կոմբայնավորողների խորհրդակցությանը:
(1935 թ.): Յեր., Հայկուսհրատ: 1935. 23 հջ:

Գյուղատնտեսական արտելի որինակելի կանոնա-
դրություն: Ընդունված Հարվածային կոլտնտեսական-
ների համամիութ. 2-րդ համագումարի կողմից և
հաստատված ԽՍՀՄ-ի Ժող. կոմ. խորհ. ու Համկ(բ)Կ
Կենտր. կոմիտեի կողմից 1935 թվի փետր. 17-ին:
Յեր., Գյուղհրատ: 1935. 25 հջ:

բ) Անհատական սեփականությունը
սոցիալիստական պետության մեջ

«Գաղափարների անձնական սեփականության իրավունքը՝ նրանց աշխատանքային լիկամունքների ու խնայողությունների նկատմամբ, բնակելի տան և սնային ռացիոնի սննետվարական նկատմամբ, սնային սննետվարական և առարկա գործածության առարկաների նկատմամբ, անձնական սպառման ու հաշվարկային առարկաների նկատմամբ, ինչպես նաև գաղափարների անձնական սեփականության ժառանգման իրավունքը, պահպանվում է անփոփոխ» (հոդ. 10):

ՄԱՐԺՄ, Կ. Կապիտալ, Հատոր 1. Յեր., Կուս. հրատ. 1933, էջ 733—735.

Լենին, Վ. Ի. Ինչ են «ժողովրդի բարեկամները» և թնչպես են նրանք մարտնչում սոցիալ-դեմոկրատների դեմ: (1894 թ.): «Յերկեր»: Հատոր 1. Յեր., Պետ. հրատ. 1930, էջ 115—116.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Զրույց անգլիական գրող Հ. Զ. Ուելսի հետ (1934 թ.): «Լենինի դմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ 745—747.

դ) Ժողովրդատնտեսական պլան

«ԽՍՀՄ-ի սննետեղան կյանքը վերցնում յեվ նրան ուղղություն է տալիս պետական ժողովրդասնտեսական պլանը՝ ճշգրտ հանրախնայողության ավելացման, աշխատավորների նյութական ու կուլտուրական մեղադրության անհեղ քաղաքական, ԽՍՀՄ-ի անկախության

ամրացման յեվ նրա պատկանումնախորքան ուժեղացման» (հոդ. 11):

Լենին, Վ. Ի. Տնտեսական միասնական պլանի մասին: «Յերկեր»: Հատոր XXVI. Յեր., Պետ. հրատ. 1931, էջ 239—248.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVII համագումարին Համ Կ(բ) Կենտկոմի աշխատանքի մասին: (1934 թ.): Հատված I. «ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության շարունակվող վերելքն ու ներքին դրուժյունը»: «Լենինի դմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ 685—688.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Զրույց անգլիական գրող Հ. Զ. Ուելսի հետ (1934 թ.): «Լենինի դմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ 743—746.

ՄՈԼՈՏՈՎ, Վ. Մ. Պլանը և մեր խնդիրները: Զեկուցում ժողովրդ. տնտեսության 1936 թ. պլանի մասին ԽՍՀՄ ԿԴԿ 2-րդ նստաշրջանում: Յեր., Կուսհրատ: 1936. 102 էջ:

ՄՈԼՈՏՈՎ, Վ. Մ. Յերկրորդ հնգամյակի խնդիրները: Համ Կ(բ) XVII համագումարում 1934 թ. փետր. 3-ին արված զեկուցումը: Յեր., Կուսհրատ: 1934. 143 էջ:

դ) Սոցիալիզմի հիմնական սկզբունքը

«ԽՍՀՄ-ում աշխատանքը յուրաքանչյուր աշխատանքի ընդունակ քաղաքացու պատկանությունն է և պատկանում է համաձայն «ով չի աշխատում, նա չի ունում» սկզբունքի:

ԽՍՀՄ-ում իրականացվում է սոցիալիզմի սկզբունքներ՝ «յուրաքանչյուրից՝ ըստ նրա բնութագրի, յուրաքանչյուրին՝ ըստ նրա աշխատանքի» (հոդ. 12):

ՄԱՐԲՍ, Կ. Գոթայի ծրագրի քննադատությունը Յեր., Հայկուհրատ: 1937, էջ՝ 33—38.

Լենին, Վ. Բ. Պետություն և հեղափոխություն: (1917 թ.): Գլ. V, § 3. «Կոմունիստական հասարակության առաջին փուլը».— § 4. «Կոմունիստական հասարակության բարձրագույն փուլը»: Յեր., Կուս. հրատ. 1937, էջ՝ 97—109.

Նույնը՝ «Լենինի յերկերը»: Յերկհատրյակ: Հատոր 2-րդ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 212—224.

ՄՍՍԼԻՆ, Ի. Վ. Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVII համագումարին Համ Կ(Բ)Կ Կենտկոմի աշխատանքի մասին: (1934 թ.): Հատված III. «Կուսակցություն»: «Լենինի լիզմի հարցերը»: Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 716—727.

ՄՍՍԼԻՆ, Ի. Վ. Ճան՝ Ստալինովականների համաժխտական առաջին խորհրդակցությունը: Յեր., Հայկուհրատ: 1935. 35 էջ:

ՄՍՍԼԻՆ, Ի. Վ. Զրույց ամերիկյան առաջին բանվորական պատվիրականություն հետ: (1927 թ.): 12-րդ հարցի պատասխանը (կոմունիստական հասարակության բնութագրի): «Լենինի լիզմի հարցերը»: Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 247—248.

Համ Կ(Բ)Կ ծրագիրն և կանոնադրությունը «Տնտեսական բնագավառում» և «Գյուղատնտեսության բնագավառում» հատվածները: Յեր., Հայաստ. կուս. հրատ: 1936, էջ՝ 49—64.

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ծրագիրն ու կանոնադրությունը: Հատված III. «Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի վերջնական նպատակը-համաշխարհային կոմունիզմը»: Յեր., Կուս. հրատ. 1933, էջ՝ 59—67.

ՄՏԵՅԿԻ, Ա. Սոցիալիզմ և կոմունիզմ: Յեր., Հայկուհրատ: 1936, 74 էջ:

ԽՍՀՄ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՐԸ

«Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը մութեկանական պետություն է, կոգեմրված հեկեկյալ իրականություն հորհրդային Սոցիալիստիկան Հանրապետությունների կամավոր միավորման հիմունքով...» (հոդ. 13):

ՄՍՍԼԻՆ, Ի. Վ. Խորհրդային հանրապետությունների միավորման մասին: Զեկուցումներ Խորհուրդների համառուս. X համագումարում 1922 թ զեկտ. 26-ին և ԽՍՀՄ Խորհուրդների I համագումարում 1922 թ. զեկտ. 30-ին: «Մարքսիզմ և ազգային-զազութային հարցը»: Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 124—141.

ՄՍՍԼԻՆ, Ի. Վ. Կուսակցության հերթական խնդիրները ազգային հարցում: Զեկուցում ՌԿ(Բ)Կ X համագումարում, 1921 թ. մարտի 10-ին: «Մարքսիզմ և ազգային-զազութային հարցը»: Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 103—114.

ԳԱՏԱՐԱՆՆ ՈՒ ԴԱՏԱԽԱՋՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

Լենին, Վ. Ի. Խորհրդային իշխանությունների կողմից իրականացված (1+18 թ.): «Ներդաշնակ կազմակերպությունը» և դիկտատուրան» հատվածը: «Յերկեր»։ Հատոր XXII. Յեր., Պետ., հրատ. 1932, էջ՝ 596—606.

Լենին, Վ. Ի. «Յերկակի» յանթարկման և որինա-կանություն մասին: Ընկ. Սալիցին՝ Քաղրյուրոյի համար: «Յերկեր»։ Հատոր XXVII. Յեր., Պետ-հրատ. 1932, էջ՝ 399—404.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Առաջին հնգամյակի արդյունք-ները: «Լենինի դի հարցերը»։ Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 630—631.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Զրույց անգլիական դրող Հ. Ջ. Ուելսի հետ (1934 թ.): «Լենինի դի հարցերը»։ Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 756.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինի դի հարցերի շուրջը: Գլ. IV. «Լենինի դի հարցերը»։ Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 140—141.

Համ Կ(Բ)Կ ծրագիրն և կանոնադրությունը: «Պատական բնագավառում» հատվածը: Յեր., Հայաստ. կուս. հրատ. 1936, էջ՝ 40—43.

ԽՍՀՄ ՔԱՂԱՔԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կոնկրետ, Ն. ԽՍՀՄ-ի քաղաքացիների հիմնական իրավունքներն ու պարտականությունները: Թարգ. 2-րդ վերամշ. հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 43 էջ.

ԿԱՐՊԵՆՍԿԻ, Վ. Քաղաքացիների իրավունքներն ու պարտականությունները: «Մեր նոր Սահմանա-դրությունը»։ Յեր., Հայկուսհրատ: 1937, էջ՝ 32—37.

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

ԽՍՀՄ-ի բողոքացիներն ունեն աշխատանքի իրա-վունք, այսինքն՝ ապահովված աշխատանք ապահովել իրա-վունք, նրանց աշխատանքը վարձատրելով նրա բանակի ու վարակի համապատասխան:

Աշխատանքի իրավունքն ապահովվում է ժողովր-դական ցանցառնային ազգային սակուն կազմակերպմամբ, խորհրդային հասարակարքում աշխատողական ուժերի աճ-եղ ամրամբ, ցանցառնային հզորացման համապատասխան վերացմամբ և ցածրագրային լիկվիդացիայով (հոդ. 118): ԵՆԴԵՆՍ, Ֆ. Անտի-Դյուրինգ: Յեր., Հայկուսհրատ: 1936, էջ՝ 371—389.

Լենին, Վ. Ի. Մեծ նախաձեռնություն: «Ընտիր-յերկեր»։ Յերկհատորյակ: Հատոր 2-րդ: Յեր., Կուս-հրատ: 1935, էջ՝ 456—480.

Նույնը՝ «Ընտիր յերկեր»։ Վեցհատորյակ: Հա-տոր 5-րդ: Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ՝ 429—453.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Հաշվետու զեկուցում կուսակցու-թյան XV(II) համագումարին Համ Կ(Բ)Կ Կենտկոմի աշ-խատանքի մասին (1934 թ.): «Լենինի դի հարցերը»։ Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ՝ 722.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճան՝ արտասանված Հարվածային կոլտնտեսականների համամիութենական առաջին հա-մագումարում: (1933 թ.): «Լենինի դի հարցերը»։ Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ՝ 658—661.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճառ՝ Ստախանովականների համա-
միութենական առաջին խորհրդակցությանը: (1935 թ.)
Յեր., Հայկուսհրատ: 1935. 35 էջ:

ԿՈՍՍՄՆԵՎ, Ա. Վ. Աշխատանքի իրավունքը: «Ստա-
լինյան Սահմանադրությունը և խորհրդային յերիտա-
սարդությունը»: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937, էջ՝ 26 - 46.

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆԵՐ

«ԽՍՀՄ-ի բարոյացիներն ունեն կրթության իրա-
վունք:

Այդ իրավունքն ապահովվում է ընդհանուր-պատե-
ղիւր տարական կրթությամբ, ձեռի կրթությամբ՝ ներառյալ
բարձրագույն կրթությունը, բարձրագույն դպրոցում սովորողների նման լինելու մեծամասնությանը տրվող պետական բու-
հականների սխեստով, դպրոցներում մայրենի լեզվով ուսու-
ցանելով, գործարաններում, խորհրդակցություններում, մե-
քենատնտեսության կայաններում ու կոոպերացիաներում աշխատավորների համար ձեռի առարկայական, տեխնիկական
ու ագրոնոմիական ուսուցում կազմակերպելով» (հոդ. 121):

Լենին, Վ. Ի. Յերիտասարդական միությունների
խնդիրները: (1920 թ.): Յեր., Կուսհրատ: 1933. 20 էջ:

Նույնը՝ «Ընտիր յերկեր»: Յերկհատորյակ:
Հատոր 2-րդ: Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 648 - 667.

Լենին, Վ. Ի. Մեր հեղափոխության մասին Ն. Սու-
խանովի հուշերի կենտրոնի առթիվ: (1933 թ.): «Յերկեր»:
Հատոր XXVII. Յեր., Պետ. հրատ. 1932, էջ՝ 528 - 533

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Հաշվետու զեկուցում կուսակցու-
թյան XVII համագումարին Համ. Կ(բ)Կ կենտկոմի
աշխատանքի մասին: (1934 թ.): Հատված II, § 3. «Աշ-
խատավորության նյութական դրության և կուլտու-

րայի վերելքը» և «Լենինից մի հարցերը»: Քարգ. ուսու.
10-րդ հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ՝ 706 - 711.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճառ՝ Ստախանովականների համա-
միութենական առաջին խորհրդակցությանը: (1935 թ.):
Յեր. Հայկուսհրատ: 1935. 35 էջ:

ԿՈՍՍՆԵՎ, Ա. Վ. Կրթության իրավունքը «Ստա-
լինյան Սահմանադրությունը և խորհրդային յերիտա-
սարդությունը»: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937, էջ՝ 60 - 68.

ԿՆՈՋ ԻՐԱՎՈՒՆԵՐՆԵՐԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

«Կնոջը ԽՍՀՄ-ում տնտեսական հավասար իրավունք-
ներ են տրվում տնտեսական, պետական, կուլտուրական ու
հասարակական-քաղաքական կյանքի բոլոր բնագավառ-
ներում:

Կանանց այդ իրավունքների իրականացման հնա-
րավորությունն ապահովվում է կնոջը տնտեսական հա-
վասար իրավունք տրվող աշխատանքի, աշխատանքի վար-
ձատրության, հանգստի, սոցիալական ապահովագրության
ու կրթության ապահովում, մար ու մանկան ռաների պե-
տական պահպանությամբ, կնոջը նշանակալի ժամանակ
տրամադար տրվող՝ պահպանելով աշխատավարձը, ծննդա-
քանների, մանկամուտների ու մանկապարտեզների լայն
ցանցով» (հոդ. 122):

ՆԵՐՏԵԼՍ, Ֆ. Ընտանիքի, մասնավոր սեփականու-
թյան և պետության ծագումը: 2-րդ բարեփոխ. և
լրացված հրատ. Յեր., ՀԿ(բ)Կ ԿԿ հրատ-չություն:
1936, էջ՝ 64 - 73, 80 - 82.

ՄՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Ճառ՝ արտասանած Հարվածային
կողմնակալականների համամիութենական առաջին հա-

մագումարում: (1933 թ.): «Լենինիդի հարցերը»: Թարգ. ուսու. 10-րդ հրատ. Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ 662—663.

ԿՐՈՒՊՏԻՆՅԱՆ, Ն. Կ. Ստալինյան Սահմանադրու-
թյան զրոշի տակ: «Կոմունիստ»: Բազու: 1937, № 55, էջ 2.

Կիմը ԽՍՀՄ-ում և Ստալինյան Սահմանադրու-
թյունը: «Ագիտատորի բլոկնոտ»: Յեր., 1937, № 5 (12), էջ 3—57.

Կիմ-ընտրվել է ինքը ու ի: («Պրավդա»-յի հոկտ.
14-ի առաջնորդողը): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 237, էջ 3.

Հոգաբարձրությամբ շրջապատենք խորհրդային կնո-
ջը: («Պրավդա»-յի հունիսի 29-ի առաջնորդողը):
«Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 148, էջ 1.

Խորհրդային կնոջը ղեկավար աշխատանքի ներ-
գրվածի խորհուրդներում: («Պրավդա»-յի հուլիսի 11-ի
առաջնորդողը): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 158, էջ 2.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅԵՎ ՌԱՍՍՅԱՆ ԻՐԱՎԱՅԱՎԱՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԽՍՀՄ-ի բաղադրանքների խախտումները և նրանց
սնեհական, պեսական, կուլտուրական ու հասարակա-
կամ-բաղադրական կյանքի բոլոր բնագավառներում, ան-
կախ նրանց ազգությունից ու ռասայից, հանդիսանում
են անխախտ օրենք:

Խախտումների վերաբերյալ ուղղակի կամ անուղղակի
առնչումներ կա՞նք, կամ ընդհանրապես, ռասայական
ու ազգային պատկանելությունից յեկեկալ՝ բաղադրան-
քների համար ուղղակի կամ անուղղակի առավելություն-

ներ առնվազն, ինչպես նաև ռասայական ու ազգային
բացառիկություն կամ աքսիլություն ու արհամարհնի
ամեն ճեղքի բարձր—պատկանում են օրենքով» (հոդ. 123):

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Մարքսիզմը և ազգային-զաղու-
թյան հարցը: Հատընտիր հոգվածների և ճառերի
ժողովածու: Յեր., Կուսհրատ: 1935, 311 էջ:

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Կենտրոնական Կոմիտեյի քաղա-
քական հաշվետվությունը XVI համագումարին:
(1930 թ.): «Լենինիդի հարցերը»: Թարգ. ուսու.
10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ 525—533.

Լենինյան-աստիճանի ազգային քաղաքականու-
թյան հաղթական արդյունքները: «Ագիտատորի
բլոկնոտ»: Յեր. 1936, № 4, էջ 3—20.

Խորհրդային ժողովուրդների յեղբայրական դա-
շինքը: («Պրավդա»-յի հոկտ. 29-ի առաջնորդողը): «Խոր-
հրդ. Հայաստ.» 1937, № 250, էջ 2.

Ազգ. բյուրոների անխախտ դաշինքը և բարեկա-
մությունը: («Պրավդա»-յի սեպտ. 26-ի առաջնորդողը):
«Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 223, էջ 1.

ԿՐՈՒՊՏԻՆՅԱՆ, Վ. Խորհրդային Միության ժողու-
վուրդների իրավահավասարությունը: «Մեր նոր
Սահմանադրությունը»: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937,
էջ 14—17.

ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՍԱՄԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ԵՎ ԿՐՈՒՆ ՀԱՐՑԸ

«Բաղադրանքների համար խղճի ազատությունը ապա-
հովելու նպատակով յեկեղեցին ԽՍՀ Միության մեջ
բաժանված և պետությունից և դպրոցը՝ յեկեղեցուց:
Կրոնական պատեմունքների կատարման ազատությունը

և հանդիսանալու արապագանդայի ազատությունը հանաչվում է բոլոր քաղաքացիների համար» (հոդ. 124):

Լենին, Վ. Ի. Սոցիալիզմն ու կրոնը: (1905 թ.) Յեր., Պետ. հրատ. 1923. 61 էջ:

Համ Լ(ք)Ն ծրագիրն և կանոնադրությունը: «Կրոնական հարաբերությունների բնագավառում» հատվածը: Յեր., Հայաստ. կուս. հրատ. 1935. էջ՝ 47—48.

ՅԱՐՈՍԼԱՎՍԿԻ, ՅԵՄ. Պետք և արդյոք ընտրական իրավունքից զրկել կրոնական պաշտամունքի սպասավորներին: «Սոցիալ. Հայաստ.» 1936, № 157, էջ՝ 3—4.

ՅԱՐՈՍԼԱՎՍԿԻ, ՅԵՄ. Լենինի մտքերը կրոնի մասին: Յեր., Պետհրատ: 1931. 76 էջ:

ԽՈՍԹԻ, ՄԱՍՈՒԼԻ, ԺՈՂՈՒՆԵՐԻ, ՄԻՏԻՆԳՆԵՐԻ, ՓՈՂՈՑԱՅԻՆ
ՅԵՐԹԵՐԻ ՅԵՎ ՅՈՒՅՅԵՐԻ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

«Անխառնվածների շաներին համապատասխան և սոցիալիստական կարգերն ամրացնելու նպատակով ԽՍՀՄ-ի քաղաքացիների համար առեմքով ապահովվում է.

ա) խափի ազատություն,

բ) մամուլի ազատություն,

գ) ժողովների ու միջնակների ազատություն,

դ) փողոցային յերքերի ու ցույցերի ազատություն:

Քաղաքացիների այդ իրավունքներն ապահովվում են՝ ախառնվածներին և նրանց կազմակերպություններին տրամադրելով սպասաններ, քոթի պառարներ, հասարակական շենքեր, փողոցներ, կապի միջոցներ և ախառնվածների այդ իրավունքներն իրականացնելու համար անհրաժեշտ այլ նյութական պայմաններ» (հոդ. 125):

Լենին, Վ. Ի. Թեզիսներ և զեկուցում Կոմիտեներին 1 կոնգրեսում, 1919 թ. մարտի 4-ին բուրժուական

դեմոկրատիայի և պրոլետարիատի դեկտատուրայի մասին: «Ընտիր յերկեր»: Վեցհատորյակ: Հատոր 4-րդ: Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ՝ 217—225.

Լենին, Վ. Ի. Ազատ լիցյան ու հավասարության յոգունգներով ժողովրդին իարելու մասին: (1919 թ.): Յեր., Կուսհրատ: 1934. 97 էջ:

ՄԻԱԿՈՐՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

«Անխառնվածների շաներին համապատասխան և ժողովրդական մասանների կազմակերպական ինքնագործունելությունն ու քաղաքական ակտիվությունը գորգացնելու նպատակով ապահովվում է ԽՍՀՄ-ի քաղաքացիներ իրավունքը՝ միավորելու հասարակական կազմակերպությունների մեջ՝ տրեստակցական միություններ, կոոպերատիվ միավորումներ, յերիսասարդույթն կազմակերպություններ, սպորտյին և սպորտակազմական կազմակերպություններ, կուլսուրական, տիսերկական ու գիտական ընկերություններ. իսկ բանվոր դասակարգի շաներից ու ախաստվածների մյուս խավերից անեից ավելի ակտիվ ու գիտակից քաղաքացիները համալսմբվում են Համամիութենական կոմունիստական (բոլշեվիկների) կուսակցության մեջ, վորն ախաստվածների առաջավոր ջոկանն է՝ սոցիալիստական հասարակակազմն ամրացնելու և գորգացնելու համար նրանց մյուս պայտում և ախաստվածների բոլոր, ինչպես հասարակական, այնպես և պետական կազմակերպությունների դեկավար կորիզն են ներկայացում» (հոդ. 126):

Լենին, Վ. Ի. «Սոցիալդային իշխանության հերթական խնդիրները» հոդվածի նախնական ուրվագիծը:

Սղագրական գրանցում: (1918 թ.), «Յերկեր»
Հատոր XXII. Յեր., Պետ. հրատ. 1932, էջ՝ 547—550.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինի գմի հարցերի շուրջը: Գլ. V.
«Կուսակցությունը և բանվոր դասակարգը պրոլետարիատի գիտատուրայի սխառնումը»: «Լենինի գմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 148—170.

Համկ (բ) Կ — աշխատավորների առաջավոր
շոկատան է

Լենին, Վ. Ի. Ճառ կուսակցության կանոնադրությունը քննելիս, ռոգոտոսի 15 (2)-ին 1903 թ.: «Յերկեր»: Հատոր VI. Յեր., Հի(բ) Կ Կհ հրատ-չություն: 1936, էջ՝ 35—38.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինի գմի հիմունքների մասին: Գլ. VIII. «Կուսակցությունը»: «Լենինի գմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 83—97.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Կուսակցական աշխատանքի թերությունների և արոցկիստական ու ալլ յերկերեսանիներին լիկվիդացիայի յենթարկելու միջոցառումները մասին: Զեկուցում և յեզրափակման խոսք Համ Կ(բ) Կենտկոմի պլենումում, 1937 թ. մարտի 3—5. Յեր., Հայկուսհրատ: 1937, 57 էջ:

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Զրույց ամերիկյան առաջին բանվորական պատվիրականության հետ: (1927 թ.): «Լենինի գմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 216—242.

ԽՍՀՄ ՔԱՂԱՔԱՑԻԿԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

«ԽՍՀՄ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է պահպանել խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Սահմանադրությունը, կոտարել որենքները, աշխատանքի կարգապահություն պահպանել, ազնվորեն վերաբերվել դեպի հասարակական պարսբը, հարգել սոցիալիստական հումակեյության կանոնները» (հոդ. 130):

Լենին, Վ. Ի. Մեծ նախաձեռնություն: (1919 թ.): «Ընտիր յերկեր»: Յերկհատորյալ: Հատոր 2-րդ: Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 456—480.

Նույնը՝ «Ընտիր յերկեր»: Վեցհատորյալ: Հատոր 5-րդ: Յեր., Հայկուսհրատ: 1935, էջ՝ 429—453.

Լենին, Վ. Ի. Յերիտասարդական միությունների խնդիրները: (1920 թ.): Յեր., Կուսհրատ: 1933, 20 էջ:

Նույնը՝ «Ընտիր յերկեր»: Յերկհատորյալ: Հատոր 2-րդ: Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ՝ 648—667.

ԿՈՍՏԱՐԵՎ, Ա. Վ. ԽՍՀՄ-ի քաղաքացիների պարտականությունների մասին: «Ստալինյան Սահմանադրությունը և խորհրդային յերիտասարդությունը»: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937, էջ՝ 69—80.

Հայրենիքի պաշտպանությունը ԽՍՀՄ քաղաքացիների սրբազան պարտքն է

«Հայրենիքի պաշտպանությունը ԽՍՀՄ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացու սրբազան պարսբն է: Հայրենիքին դավաճանելը — յերգումը խախտելը, բռնամու կողմնակցելը, պետության ռազմական հզորությունը վնաս

հասցնելը, լրեստությունը—պատժվում են օրենքի ամբողջ խտությունը, վերաբերում ամենածանր չարագործություն» (հոդ. 133):

Կարմիր բանակային յերդում: («Պրավդա»-յի ապրիլի 28-ի առաջնորդողը): «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 98, էջ 1.

Սրբազան պարտք: («Պրավդա»-յի ոգոստ. 11-ի առաջնորդողը): «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 184, էջ 1.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՎ, Ա. Վ. Հայրենիքի պաշտպանությունը: ԽՍՀՄ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացու սրբազան պարտականությունն է: «Ստալինյան Սահմանադրությունը և խորհրդային յերիտասարդությունը»: Յեր., Հայկուհրատ: 1937, էջ 81—100.

Տրոցկիստ-վնասարար-դիվերսանտ-լրեստ: («Պրավդա»-յի հունվ. 28-ի առաջնորդողը): «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 23, էջ 1.

Ստորհերից ստորագրողները: («Պրավդա»-յի հունվ. 24-ի առաջնորդողը): «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 20, էջ 1.

Կապիտալիզմի ռեստավրատորներին տրոցկիստներին շայկան: («Պրավդա»-յի հունվ. 26-ի առաջնորդողը): «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 21, էջ 1.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄ

Լենին, Վ. Ի. Ազատության ու հավասարության լոգունգներով ժողովուրդներին խաբելու մասին (1919թ.): Յեր., Կուսհրատ. 1934. 97 էջ:

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. Լենինի զմի հիմունքների մասին Գլ. IV. «Պրոլետարիատի դիկտատուրան»: «Լենին»

նիդմի հարցերը»: Թարգ. ռուս. 10-րդ հրատ. Յեր., Կուսհրատ: 1935, էջ 43—44.

ՍՈՒՈՏՈՎ, Վ. Մ. Սոցիալիզմի Սահմանադրությունը: Ճառ՝ Խորհուրդների VII համամիութ. արտակարգ համագումարում, 1936 թ., նոյեմբ. 29-ին: Յեր., Հայկուսհրատ: 1936. 50 էջ:

ԿԱԼԻՆԻՆ, Մ. Ի. ԽՍՀ Միության Գերագույն խորհրդի ընտրությունների կանոնադրությունը և խորհուրդների խնդիրները: Յեր., Հայկուսհրատ 1937. 18 էջ:

ԺԻՍՆՈՎ, Ա. Ա. Կուսակցական կազմակերպությունների նախապատրաստումը ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի՝ նոր ընտրական սիստեմով կատարելիք ընտրություններին և կուսակցական-քաղաքական աշխատանքի համապատասխան վերակառուցումը: Զեկուցում ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի պլենումում, 1936 թ. փետր. 26-ին: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 62 էջ:

ՎԻՇԻՆՍԿԻ, Ա. ՅԱ. ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի ընտրությունների կանոնադրությունը: Հարց ու պատասխաններով: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 64 էջ:

ԿՈՒԼԵՆԿՈ, Ն. Վ. ԽՍՀՄ Միության ընտրական օրենքը: Յեր., Պետ. հրատ. 1937. 72 էջ:

Կանոնադրություն ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի ընտրությունների: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 24 էջ:

Նույնը՝ «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 150, էջ 1—3, № 157, էջ 2—3.

Սոցիալիզմի յերկրի ընտրական սիստեմը: «Ագիտատորի ըրկնոտ»: Յեր., 1937, № 3 (10), էջ 26—78.

Սոցիալիստական պետության ընտրական օրենքը: («Պրավդա»-յի հուլիսի 2-ի առաջնորդողը): «Սոցիալ. Հայաստ.» 1937, № 150, էջ 3.

Ամենադեմոկրատական ընտրական որենքը:

(«Պրավդա»-յի հուլիսի 7-ի առաջնորդողը): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 154, էջ՝ 1.

Քննարկումները կապիտալիստական յերկրներում:
«Ագիտատորի բլոկնոտ»: Յեր., «Խորհրդ. Հայաստ.» հրատ-չություն: 1937, № 16 (23), էջ՝ 3—72.

ՍՍՄՈՅԼՈՎ, Ֆ. Վ. Ինչպես են կատարվել ընտրու-
թյունները ցարիզմի ժամանակ: Յեր., Պետ. հրատ,
1935. 53 էջ:

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

«Յուրաքանչյուր Միութենական հանրապետության
ունի իր Սահմանադրությունը, վարը հաշվի յե առնում
հանրապետության առանձնահատկությունները և կառուց-
ված է ԽՍՀ Միության Սահմանադրությանը լիովին հա-
մապատասխան» (հոդ. 16):

Լեհիստան-ասալիստան ազգային քաղաքականու-
թյան հաղթական արդյունքները:—Ուղղեկցողան:—
Թուրքմենստան:—Տաջիկստան:—Հայաստան:—Վրաս-
տան:—Ադրբեջան:—Հաղախստան:—Կիրգիզիստ:
«Ագիտատորի բլոկնոտ»: Յեր., Հայկուհրատ: 1936,
№ 4, 98 էջ:

ԲԵՐԻՍ, Լ. Պ. ԽՍՀՄ-ի նոր Սահմանադրությունը
և Անդրկովկասյան ֆեդերացիան: Յեր., Հայկուհրատ:
1936, 16 էջ:

Նույնը՝ «Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 136, էջ՝ 2.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԽՏՅՈՒՆ

ԿԱԼԻՆԻՆ, Մ. Ի. Ռեժիմի Սահմանադրության
նախագծի մասին: Զեկուցում Խորհուրդների համա-
ռուսական արտակարգ 17-րդ համագումարում: «Խորհրդ.
Հայաստ.» 1937, № 14, էջ՝ 1—3.

Ռուսաստանի Խորհրդային Ֆեդերատիվ Սոցիա-
լիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը
(հիմնական որենքը): Ռուսով-Դոն, Ազով-Սևոստյան
յերկր. հայկական հրատ-չություն «Գրոհ»: 1937, 47 էջ

ՌԵՋԻՄ: («Պրավդա»-յի փետր. 1-ի առաջնորդողը):
«Խորհրդ. Հայաստ.» 1936, № 26, էջ՝ 1.

Ռուս մեծ ժողովուրդը: («Պրավդա»-յի հունվ. 15-ի
առաջնորդողը): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 13, էջ՝ 1.

ԱԳՐԵՋԱՆՅԱՆ ԽՍՀ

Ագրեջանյան Խորհրդային Սոցիալիստական
Հանրապետության Սահմանադրության (հիմնական
որենքի) նախագիծը: «Կոմունիստ»: Բազու, 1937,
№ 46, էջ՝ 1—3.

Ագրեջանյան Խորհրդային Սոցիալիստական
Հանրապետության Սահմանադրությունը (հիմնական
որենքը): Բազու, Ազգարտնեշու: 1937. 54 էջ:

Նույնը՝ «Կոմունիստ»: Բազու, 1937, № 62, էջ՝ 1-4.

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԽՍՀ

Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հան-
րապետության Սահմանադրության նախագիծը (հիմ-
նական որենքը): «Պրոլետար»: Թբիլ. 1937, № 27,
էջ՝ 1—4.

Վրացական Խորհրդային Սոցիալիստական Հան-
րապետության Սահմանադրությունը (հիմնական
որենքը): Թբիլ., Վր. Կուսհրատ: 1937. 86 էջ:

Նախագիծ Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրության (հիմնական որենքի): Ներկայացված ՀԽՍՀ Սահմանադրական հանձնաժողովի կողմից և հավանություն գտած ՀԽՍՀ Կենտրոնական Նախագահության կողմից՝ ՀԽՍՀ Խորհուրդների 9-րդ արտակարգ համագումարի քննության և հաստատության ներկայացնելու համար: «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 45.

ՍՏԱԼԻՆ, Ի. Վ. ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագծի մասին:—Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը (հիմնական որենքը): Յեր., Հայկուսհրատ: 1937. 110 էջ:

Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրություն (հիմնական որենք): «Խորհրդ. Հայաստ.» 1937, № 69.

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿԻՐՆԵՐԻ ՍՍՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ԴՐԻՎ, Մ. ՅՈՒ. Կապիտալիստական յերկրները սահմանադրությունները: «Ողնություն ազիտատորին»: Յեր., Հայկուսհրատ: 1936, էջ՝ 29—55.

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ: «Մեր նոր Սահմանադրությունը»: Յեր., Հայկուսհրատ: 1937, էջ՝ 52—55.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջաբան	էջ 7
Ժառանգականության ուսմունքը պետության և պրոլետարիատի գլխատուրայի մասին	11
ԽՍՀՄ Սահմանադրության պատմության շուրջը	12
Հաղթանակած սոցիալիզմի Ստալինյան Սահմանադրությունը	13
ԽՍՀՄ հասարակական կառուցվածքը	15
ԽՍՀՄ քաղաքական հիմքը	15
ԽՍՀՄ տնտեսական հիմքը	17
ԽՍՀՄ պետական կառուցվածքը	23
Գաղափարներն ու դատախազությունը ԽՍՀՄ-ում	24
ԽՍՀՄ քաղաքացիների հիմնական իրավունքներն ու պարտականությունները	24
Աշխատանքի իրավունք	25
Կրթության իրավունք	26
Կնոջ իրավունքները ԽՍՀՄ-ում	27
Ազգային և ռասայական իրավահավասարություն	28
Ստալինյան Սահմանադրությունը և կրոնի հարցը	29
Խոսքի, մամուլի, ժողովների, միախնդների, փողոցային յերթերի և ցույցերի ազատություն	30
Միավորման իրավունքն և հասարակական կազմակերպությունները	31
ԽՍՀՄ քաղաքացիների պարտականությունները	33

Ընտրական սխեմա	34
Միութենական հանրապետությունների Ստալինյան Սահմանադրությունները	36
Ռուսաստանի ԽՖՍՀ	37
Ազրբեջանյան ԽՍՀ	37
Վրացական ԽՍՀ	37
Հայկական ԽՍՀ	38
Կապիտալիստական յերկրների սահմանադրությունները	38

Կոնսերվ. սրբագրել է՝ Ա. Բաբայան

Գլավլիտ Ս—187, պատվեր 911, Կիև 2000

Հանձնված է արտադրության 21 նոյեմբերի 1987 թ.

Մատչելի է ապրիլի 26 նոյեմբերի 1987 թ.

Գեղարտի Զ-ըդ. տպարան, Երևան, Նալբանդյան 11.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0133192

30 400.

Spring
1971 $\frac{1}{2}$

Сталинская Конституция
Указатель рекомендательной
литературы

Изд. Гос. Публ. Биб-ки Арм. ССР, Ереван, 1937